

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Кафедра історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова
«__» _____ 2018 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ РІДНОГО КРАЮ**

Ступінь магістра

Галузь знань 01 Освіта

014 Середня освіта

Код та найменування спеціальності

014.03 Середня освіта (Історія)

Предметна спеціальність

Факультет: історичний

2018–2019 навчальний рік

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Нефьодов Дмитро Валерійович, в. о. доцента кафедри історії, кандидат історичних наук

Програму схвалено на засіданні кафедри історії
Протокол від 27 серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри історії _____ (Ніколаєв І. Є.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією навчально-наукового інституту історії, політології та права

Протокол від «__» _____ 2018 року № __
Голова навчально-методичної комісії _____ (_____)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «__» _____ 2018 року № __
Голова навчально-методичної комісії університету_____(Василькова Н. І.)

Мета та завдання навчальної дисципліни

Предметом навчального курсу “Історія рідного краю” є регіональні аспекти вітчизняної історії. Історія Миколаївщини багата, своєрідна, насичена історичними та політичними подіями.

Мета курсу: вивчення та творче осмислення магістрами комплексу подій і явищ проблем історії Миколаївщини на протязі XVIII- початку XXI століття в контексті місця регіону в системі внутрішньо українських та міжнародних відносин даного періоду.

Завдання курсу: розгляд політичного і соціально-економічного становища Миколаївщини, історичні передумови заснування та становлення міста. Поглибити знання магістрантів про розвиток та визначити характерні риси генези земель Півдня України на певних етапах, засвоїти головні поняття та терміни.

Після вивчення дисципліни студенти повинні **знати:**

- Головні тенденції соціально-економічного розвитку регіону;
- особливості формування промислової бази краю;
- багатогранний характер економічного, політичного та культурного життя Миколаївщини протягом досліджуваного періоду.

Вміти:

- володіти конкретним матеріалом з проблем історії рідного краю;
- виділяти головні етапи історичного розвитку регіону;
- застосовувати системний підхід при аналізі наукових праць з історії краю;
- виокремлювати специфіку генези Миколаївщини у історичному вимірі в контексті загально історичних подій.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	<p>Здатність розв’язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій.</p> <p>Критичне осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей</p> <p>Розв’язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.</p> <p>Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до</p>

	<p>фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються</p> <p>Прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування</p> <p>Відповідальність за розвиток професійного знання і практик, оцінку стратегічного розвитку команди</p>
<p>Загальні компетентності (ЗК)</p>	<p>Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Вміння формулювати задачу, для її вирішення використовувати потрібну інформацію та методологію для досягнення обґрунтованого висновку.</p> <p>Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. Знання стандартів, необхідних для наукового дослідження та публікування, зокрема критична обізнаність та інтелектуальна чесність.</p> <p>Здатність працювати в команді, виконуючи провідну роль, в міжнародній та мультикультурній групі.</p> <p>Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, вміння правильно розмовляти та писати різними комунікативними стилями, а саме неофіційним, офіційним та науковим.</p> <p>Здатність працювати автономно, скеровувати зусилля, поєднуючи результати різних досліджень та аналізу, та представляти результат вчасно.</p> <p>Уміння діяти в межах етики професійних взаємин, навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, навички історіографічного й джерелознавчого аналізу, володіння методами пошуку нових форм дослідження, вміння будувати логічно завершений педагогічний процес у навчальних закладах різного типу і рівня акредитації.</p> <p>Гнучкість мислення. Набуття гнучкого образу мислення, який дозволяє зрозуміти та розв'язати проблеми та задачі, зберігаючи при цьому критичне ставлення до сталих наукових компетенцій.</p> <p>Популяризаційні навички. Здатність провести усну презентацію та написати зрозумілу статтю за результатами проведених досліджень, а також щодо</p>

	<p>сучасних наукових концепцій в історії для загальної публіки (не фахівців).</p> <p>Базові знання основ філософії, психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, знання вітчизняної історії, економіки й права, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності.</p>
<p>Фахові компетентності спеціальності</p>	<p>Знання вітчизняної та світової історії. Знання основних історичних процесів та подій усіх континентів від давнини до сьогодення, їх взаємозв'язок, сучасні дискусії на цю тему та напрями дослідження.</p> <p>Вміння аналізувати джерела. Пошук, розуміння та використання архівних, музейних джерел з історії.</p> <p>Здатність застосовувати знання про сучасні досягнення з історичної науки.</p> <p>Здатність використовувати навички роботи з комп'ютером та знання й уміння в галузі сучасних інформаційних технологій для рішення практичних завдань в галузі історії та освіти.</p> <p>Здатність застосовувати знання законодавства та державних стандартів України в освітній сфері.</p> <p>підвищувати професійний рівень і кваліфікацію;</p> <p>Здатність забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання дисциплін у повному обсязі освітньої програми відповідної спеціальності.</p> <p>Здатність володіти навичками історіографічного й джерелознавчого аналізу та методами пошуку нових форм дослідження.</p> <p>Здатність будувати логічно завершений педагогічний процес у навчальних закладах різного типу і рівня акредитації.</p> <p>Здатність застосовувати набуті знання для вирішення конкретних педагогічних, методичних, науково-практичних, інформаційно-пошукових завдань у своїй професійній діяльності.</p>

	<p>Здатність планувати, організовувати і вести навчально-виховну роботу.</p> <p>Здатність володіти передовими методами управління педагогічними, учнівськими (студентськими) й трудовими колективами.</p> <p>Здатність на практиці застосовувати принципи наукової організації праці.</p> <p>Здатність вести пошукову краєзнавчу роботу, виявляти, досліджувати та сприяти збереженню історико-культурних пам'яток.</p> <p>Здатність використовувати набуті психолого-педагогічні і методичні прийоми для викладання історичних дисциплін в середніх навчальних закладах, робота в органах юриспруденції.</p> <p>Здатність формувати стійкий інтерес до професійної діяльності і наукових знань.</p>
--	--

Програма навчальної дисципліни

Кредит 1.

Тема 1.

Вступ. Предмет і завдання курсу. Миколаївщина від найдавніших часів. Перші поселення на території Миколаївщини, генеза соціально-економічного розвитку краю в античну добу.

Поселення періоду пізньої бронзи, їх характеристика. Особливості елліністичної колонізації регіону, характеристика грецьких полісів і хори. Кочові племена на території Миколаївщини

Тема 2.

Миколаївщина в період Середньовіччя.

Причини занепаду античних поселень. Кочові племена на території регіону в період «Великого переселення народів». Соціально-економічна та культура взаємодія Візантійської імперії з Північним Причорномор'ям. Взаємозв'язок регіону з Великим князівством Литовським, основні поселення започатковані князем Вітовтом.

Кредит 2.

Тема 3.

Соціально-економічні аспекти колонізації Півдня України кінця XVIII – початку XIX століть.

Російсько-турецькі війни XVIII ст. та їх результати. Колонія Фабера на території півострову між річками Південний Буг та Інгул. Причини переносу головної верфі Чорноморського флоту з Херсону до сучасного Миколаєва. Заснування міста, походження його назви. Перші губернатори міста, їх внесок у соціально-культурний розвиток краю.

Тема 4. Миколаївщина в першій половині та середині XIX сторіччя.

Утвердження міста як головної бази Чорноморського флоту. Соціально-економічне перетворення першої половини XIX ст. Кримська війна та участь Миколаєва в ній.

Кредит 3.

Тема 5.

Соціально-економічне перетворення в регіоні у другій половині XIX-початку XX ст.

Наслідки Кримської війни для соціально-економічного розвитку регіону. Заснування перших комерційних торговельних портів. Родина Аркасів і їх значення для історії краю. Промисловий переворот на Миколаївщині. Революційні події 1905-1906 років у регіоні.

Тема 6.

Миколаївщина в період революцій та національно-визвольних змагань 1917-1921 років.

Миколаївщина в Першій світовій війні. Лютнева революція та її вплив на суспільно-політичне життя регіону. Діяльність Миколаївської Думи та комітетів Рад у 1917-на початку 1918 років. Миколаївщина в період 1918-1920 років. Причини перемоги більшовиків та остаточного встановлення радянської влади в регіоні у лютому 1920 року.

Кредит 4.

Тема 7.

Миколаївщина в 1920-1930 рр.

Повоєнна розбудова та голод 1921-1923 років. Встановлення комуністичного єдиновладдя у всіх сферах громадсько-політичного життя краю у 1920 роках. Голодомор 1932-1933 років і репресивна політика більшовицької влади у 1920-1930-х роках. Особливості промислового розвитку регіону.

Тема 8.

Миколаївщина в період Другої світової війни.

Окупація міста німецько-румунськими військами. Підпільно-партизанська боротьба з окупантами. Становище населення міста в період окупації. Повоєнна розбудова краю.

Кредит 5.

Тема 9.

Соціально-економічний розвиток Миколаївщини в другій половині XX – на початку XXI ст.. Розвиток Миколаївщини, як головного центру

суднобудування СРСР. Заснування та розбудова сільськогосподарських, машинобудівних та інших підприємств краю

Тема 10.

Культурний розвиток регіону в другій половині ХХ ст.

Соціально-культурний розвиток Миколаївщини.

Тема 11.

Миколаївщина в період Незалежності.

Соціально-політичні зміни та утворення перших політичних партій, опозиційних КПРС, наприкінці 1980-х років. Проголошення Акту про незалежність, проведення і підсумки референдуми 1 грудня 1991 року на території Миколаївської області. Генеза соціально-економічного, культурного та політичного розвитку регіону в період незалежності.

Рекомендована література

Базова

1. Андрущенко В.Л., Федосов В.М. Запорозька Січ як український феномен. - К., 1995.
2. Багалій Д. Нарис історії України. – К., 1994.
3. Баран В. Україна після Сталіна: нарис історії 1953–1985 рр. – Львів, 1992.
4. Баран В.К. Україна 1950–1960 рр.: еволюція тоталітарної системи. – К., 1996.
5. Баран В.К., Козак Д., Терпиловський Р. Походження слов'ян. – К., 1991.
6. Баран В.К., Даниленко В.М. Україна в умовах системної кризи (1946-1980 рр.). – К., Альтернатива. – 1999. – Т.13.
7. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні. 1917–1953. Кн. 1–2. – К., 1994.
8. Бойко О. Україна 1991–1995: тіні минулого чи контури майбутнього? (Нариси з новітньої історії). – К., 1996.
9. Бойко О. Історія України у ХХ столітті (20–90-ті роки). – Ніжин, 1994.
10. Бойко О. Історія України (запитання і відповіді). – К., 1997.
11. Борисенко В. Курс української історії. – К., 1997.
12. Брайчевський М. Вступ до історичної науки. – К., 1995.
13. Братко-Кутинський О. Феномен України, - К., 1996.
14. Верига В. Нариси з історії України (кінець ХVІІІ – початок ХХ ст.). Львів, 1996.
15. Верстюк В.Ф. Махновщина. – К., 1992.
16. Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995.
17. Винокур О., Трубчанінов С. Давня і середньовічна історія України. – К., 1996.
18. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. – К., 1994.
19. Голод 1921 – 1923 років в Україні. Зб. докум. і матеріалів. – К., 1993.

20. Голод в Україні. 1946–1947. Документи і матеріали. – К., Нью-Йорк, 1996.
21. Горський В.С. Історія української філософії. Навчальний посібник. – К., 1996.
22. Грабовський С., Ставроян С., Шкляр Л. Нариси з історії українського державотворення. – К., 1995.
23. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ–ХХ століття. – К., 1996.
24. Грушевський М. Історія України-Руси. В 11 т. 12 кн. – К., 1991–1998.
25. Грушевський М. Очерк истории украинского народа. – К., 1991.
26. Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ століття: Нариси політичної історії. – К., 1993.
27. Давня історія України. Кн. 1–2. – К., 1994, 1995.
28. Даниленко В., Касьянов Г., Кульчицький С. Сталінізм на Україні (20–30-ті роки). – К.; Едмонтон, 1991.
29. Довідник з історії України. – Т. 1–2. – К., 1993, 1995.
30. Дорошенко Д. Нарис історії України. – Т. 1–2. – К., 1991.
31. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. – Львів, 1993.
32. Залізняк Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
33. Єфименко О. Історія України та її народу. – К., 1992.
34. Ісаєвич Я. Україна давня і нова. Народ, релігія, культура. – Львів, 1996.
35. Історія України, 2-е видання. За редакції проф. В.П. Шкварця. – Миколаїв, 1997.
36. Історія України. – Львів, 1996.
37. Історія України. Курс лекцій у двох книгах. – К., 1992.
38. Історія України. Навчальний посібник. – К., 1997.
39. Історія України в особах ІХ–ХVІІІ ст. – К., 1993.
40. Історія України в особах ХІХ–ХХ ст. – К., 1995.
41. Історія України в особах за редакції проф. В.П. Шкварця. – Миколаїв, 1993–1994. – Ч. I–II.
42. Історія українського війська. – Т. 1–2. – Львів, 1992, 1996.
43. Історія української культури. – К., 1994.
44. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960 – 80-х років. – К., 1995.
45. Когут З. Російський централізм і українська автономія. Ліквідація гетьманщини (1760–1830). – К., 1996.
46. Конквест Р. Жнива скорботи. Радянська колективізація і голодомор. – К., 1993.
47. Косик В. Україна і Німеччина в Другій світовій війні. – Париж; Нью-Йорк; Львів, 1993.
48. Котляр М. Історія України в особах. Давньоруська держава. – К., 1996.
49. Котляр М., Кульчицький С. Довідник з історії України. – К., 1996.
50. Крип'якевич І. Історія України. – Львів, 1992.
51. Культура українського народу. Навчальний посібник. – К., 1994.

52. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919–1928). – К., 1996.
53. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. Т. 1–2. – К., 1994.
54. Литвин В. Політична арена України: дійові особи та виконавці. – К., 1994.
55. Литвин В.М. Україна: політика, політики, власть. – К., 1997.
56. Моця О., Ричка В. Київська Русь: від язичництва до християнства. – К., 1996.
57. Павленко Ю., Храмов Ю. Українська державність у 1917–1919 рр. – К., 1995.
58. Підкова І., Шуст Р. Довідник з історії України. Ч. 1–2. – Львів, 1994.
59. Полонська-Василенко Н. Історія України. Т. 1–2. – К., 1995.
60. Рибалка І. Історія України. Ч. 1–2. – Харків, 1995, 1997.
61. Рубльов О.С., Черченко Ю.А. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції. 20-50-ті роки ХХ ст. – К., 1994.

Допоміжна:

62. Слюсаренко А., Томенко М. Історія української конституції. – К., 1993.
63. Смолій В.А., Степанков В.С. Богдан Хмельницький. – К., 1995.
64. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська державна ідея. К., 1997.
65. Субтельний О. Україна: історія. – К., 1993.
66. Терещенко Ю. Україна і європейський світ. – К., 1996.
67. Толочко П. Київська Русь. – К., 1996.
68. Україна і світ. Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства. – К., 1994.
69. Українська державність у ХХ столітті. – К., 1996.
70. Українська Центральна Рада. Документи і матеріали. Т. 1–2. – К., 1996, 1997.
71. Ульяновський В., Крижанівський О., Плохій С. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3-х кн. – К., 1994.
72. Шаповал Ю. Україна 20–50-х років: сторінки ненаписаної історії. – К., 1993.
73. Шкварець В.П. Мельник М.Ф. Миколаївщина: погляд крізь віки. Нарис історії. – Миколаїв, 1994.
74. Шкварець В.П. Етапи державотворення в Україні. – Миколаїв, 2001.
75. Шкварець В.П. Українська еміграція: від минувшини до сьогодення. – Миколаїв, 2002.
76. Шкварець В.П. Микола Миколайович Аркас: життя, творчість, діяльність. – Миколаїв – Одеса, 2002.
77. Шкварець В.П. Миколаївщина першого десятиліття незалежної України. – Миколаїв, 2002.
78. Шкварець В.П. Історія рідного краю. Миколаїв: погляд крізь віки. – Миколаїв, 2002.
79. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця ХІV до середини ХVІІ ст. (Волинь і Центральна Україна). – К., 1994.

Інформаційні ресурси

www.history.org.ua. – Інститут історії України НАНУ.

www.nbuv.gov.ua. – Національна бібліотека ім. В. Вернадського.

<http://dic.academic.ru/contents.nsf/biograf/> - 1000 біографій.

<http://diasporiana.org.ua/istoriya/page/2/> - сайт публікацій істориків з української діаспори.

<http://litorys.org.ua/> - сайт підручників та фахової літератури з історії України.

<http://litorys.org.ua>. - електронний збірник першоджерел та історичної літератури з історії України IX – XIX ст.. Містить тексти давньоруських та козацьких літописів, праць М.Грушевського, Д.Чижевського, О.Оглобина, І.Огієнка, Ю.Шевельова та ін.

<http://exlibris.org.ua>. – українська електронна бібліотека історичної, публіцистичної та художньої літератури. (представлені твори провідних українських істориків).